אוצר מדרשים — (מדרש יונה (מפרקי דר"א

מדרש יונה

[מפרקי דר"א פרק עשירי]

בחמישי (ביום ה') ברח יונה מפני אלהים, ולמה ברח? אלא פעם ראשון שלחו להשיב את גבול ישראל ועמדו דבריו שנאמר והוא השיב את גבול ישראל מלבוא חמת עד ים הערבה בדבר ה' אשר דבר ביד עבדו יונה בן אמתי הנביא אשר מגת חפר (מלכים ב י"ד:כ"ה); פעם שניה שלחו ירושלם להחריבה, כיון שעשו תשובה הקב"ה עשה כרוב חסדיו וינחם על הרעה ולא חרבה (דרש ממה שאמר יונה הלא זה דברי עד היותי על אדמתי וגו' ורב חסד ונחם על הרעה, פי' על אדמתי היא אדמת הקדש ירושלם – ביאור הרד"ל, ועי' יבמות צ"ח), והיו ישראל קוראין אותו נביא שקר; פעם שלישית שלחו לנינוה, דן יונה דין בינו לבין עצמו, אמר אני יודע שזה הגוי קרובי תשובה הן, עכשיו עושין תשובה והקב"ה שולח רוגזו על ישראל, ולא די שישראל קורין אותי נביא שקר אלא אף עובדי גלולים, הריני בורח לי למקום שלא נאמר כבודו שם. אם על השמים נאמר שכבודו שם שנאמר על השמים כבודו (תהילים קי"ג:ד'), אם על הארץ נאמר שכבודו שם שנאמר מלא כל הארץ כבודו (ישעיה ו' ג'), הריני בורח לי למקום שלא נאמר כבודו שם (בים). ירד יונה ליפו ולא מצא שם אניה לירד בה והאניה שירד בה יונה היתה רחוקה מיפו מהלך ב' ימים, לנסות את יונה. מה עשה הקב"ה הביא עליה רוח סערה בים והחזירה ליפו וראה יונה ושמח בלבו ואמר עכשיו אני יודע שדרכי מיושרת לפני. אמר להם ארד עמכם, אמרו לו הרי אנו הולכים לאיי הים תרשישה, אמר להם אבא עמכם, ודרך כל האניות כשאדם יוצא ממנה הוא נותן שכרה ויונה בשמחת לבו הקדים ונתן שכרה שנאמר ויקם יונה לברוח תרשישה מלפני ה' וירד יפו וגו' ויתן שכרה וגו', פרשו מהלך יום אחד ועמד עליהם רוח סערה בים מימינם ומשמאלם, ודרך כל האניות עוברות ושבות בשלום בשתיקות הים והאניה שירד בה יונה היתה בצרה גדולה שנאמר והאניה חשבה להשבר. רבי חנניה אומר משבעים לשונות היו באניה וכל אחד ואחד שקוצו בידו שנאמר ויראו המלחים ויזעקו איש אל אלהיו וישתחוו ויאמרו נקרא איש בשם אלהיו והיה האלהים אשר יענה ויציל אותנו מצרה זאת הוא האלהים, וקראו איש אל אלהיו ולא הועילו, ויונה בצרת נפשו נרדם ויישן לו, בא אליו רב החובל ויאמר לו הרי אנו עומדים בין חיים למות ואתה נרדם וישן, אי מזה עם אתה? אמר לו עברי אנכי, א"ל הלא שמענו שאלהי העברים גדול הוא קום קרא אל אלהיך אולי יתעשת האלהים לנו ויעשה לנו נסים כמו שעשה לכם בים סוף, אמר להם לא אכחד מכם כי בשבילי הצרה הזאת עליכם שאוני והטילוני אל הים וישתוק מעליכם, שנאמר ויאמר אליהם שאוני והטילוני וגו', ר' שמעון אומר לא קבלו האנשים להפיל את יונה אל הים והפילו גורלות עליהם ויפול הגורל על יונה, שנאמר ויפילו גורלות ויפול וגו'. מה עשו נטלו את הכלים שבאניה והשליכו אותם אל הים להקל

מעליהם ולא הועיל מאומה, רצו לחתור ליבשה ולא יכולו. מה עשו נטלו את יונה ועמדו על ירכתי הספינה ואמרו אלהי עולם ה' אל תתן עלינו דם נקי שאין אנו יודעין מה טיבו של האיש הזה. אמר להם בשבילי הצרה הזאת עליכם שאוני והטילוני אל הים, מיד נטלוהו והטילוהו עד ארכבותיו ועמד הים מזעפו, לקחו אותו אצלם והים סוער עליהם הטילוהו עד טבורו והים עמד מזעפו, והעלו אותו אצלם והים הולך וסוער עליהם, הטילוהו עד צווארו ועמד הים מזעפו, ועוד העלו אותו אצלם והים הולך וסוער עליהם, הטילוהו כולו ומיד עמד הים מזעפו. רבי טרפון אומר ממונה היה אותו הדג לבלוע את יונה ששת ימי בראשית שנאמר וימן ה' דג גדול לבלוע את יונה, נכנס בפיו כאדם שהוא נכנס בבית הכנסת הגדולה ועמד, והיו שתי עיניו של דג כחלונות אפומיות מאירות ליונה. ר' מאיר אומר מרגלית אחת היתה תלויה במעיו של דג שמאירה ליונה כשמש הזה שהוא מאיר בצהרים ומראה לו כל מה שבים ובתהומות, ועליו הכתוב אומר אור זרוע לצדיק (תהילים צ"ז:י"א). אמר לו הדג ליונה אין אתה יודע שבא יומי להאכל בפי של לויתן? אמר לו הוליכני אצלו, כשבא אצלו אמר יונה ללויתן בשבילך ירדתי לראות מקום מדורך שאני עתיד ליתן חבל בלשונך ולהעלותך ולזבוח אותך לסעודה הגדולה של צדיקים. הראהו חותמו של אברהם אמר הבט לברית, וראה לויתן וברח מפני יונה מהלך שני ימים. אמר לו הרי הצלתיך מפיו של לויתן הראני כל מה שבים ובתהומות, והראהו נהר גדול של מימי אוקינוס שנאמר תהום יסובבני, והראהו ים סוף שעברו בתוכו ישראל שנאמר סוף חבוש לראשי, והראהו מקום משברי ים וגליו יוצאים ממנו שנאמר כל משבריך וגליך עלי עברו, והראהו עמודי ארץ ומכוניה שנאמר הארץ בריחיה בעדי לעולם, והראהו גיהנם שנאמר ותעל משחת חיי ה' אלהי, והראהו שאול תחתית שנאמר מבטן שאול שועתי שמעת קולי, והראהו היכל ה' שנאמר לקצבי הרים ירדתי, מכאן אנו למדין (הגר"א מוחק מכאן אנו למדין ודרש קצבי הרים כמו טבור הרים וטבור הארץ הוא ירושלם) שירושלם על שבעה הרים היא עומדת, והראהו אבן שתיה קבועה בתהומות תחת היכל ה' ובני קרח עומדים ומתפללין עליה. אמר לו הדג ליונה הרי אתה עומד תחת היכל ה', התפלל ואתה נענה, אמר יונה לדג עמוד במקום עמדך שאני מבקש להתפלל, עמד הדג והתחיל יונה להתפלל לפני הקב"ה ואמר לפניו רבש"ע נקראת מוריד ומעלה, ירדתי העלני —ממית ומחיה, הרי נפשי הגיעה למות, החייני! ולא נענה, עד שיצא מפיו דבר זה ואמר אשר נדרתי אשלמה, אשר נדרתי להעלות את לויתן ולזבוח אותו לפניך אשלם ביום ישועת ישראל, מיד רמז הקב"ה לדג והשליך את יונה ליבשה, שנאמר ויאמר ה' לדג ויקא את יונה אל היבשה. ראו המלחים את כל האותות והנפלאות הגדולות שעשה הקב"ה עם יונה, מיד עמדו והשליכו איש את אלהיו בים, שנאמר משמרים הבלי שוא חסדם יעזובו, וחזרו ליפו ועלו לירושלם ומלו את בשר ערלתם, שנאמר ויירא המלחים יראה גדולה את ה' ויזבחו זבח לה', וכי זבח זבחו והלא אין מקבלין זבח מן עובדי גלולים? אלא זה הוא דם ברית שהוא כדם זבח, ונדרו ושלמו להביא איש את אשתו ואת כל אשר לו ליראת אלהי יונה שנאמר וידרו נדרים, ונדרו ושלמו ועליהם הוא אומר על הגרים גירי הצדק.